

Helse og omsorg i et arealperspektiv

Hvor skal vi bygge i fremtiden?

Helse og omsorg i et arealperspektiv: Hvor skal vi bygge i fremtiden?

Eldrebølgen skyller inn
Behovene vokser raskt

Ved Clara Gram Gjesdal,
Viseadministrerende direktør
Haukeland Universitetssjukehus

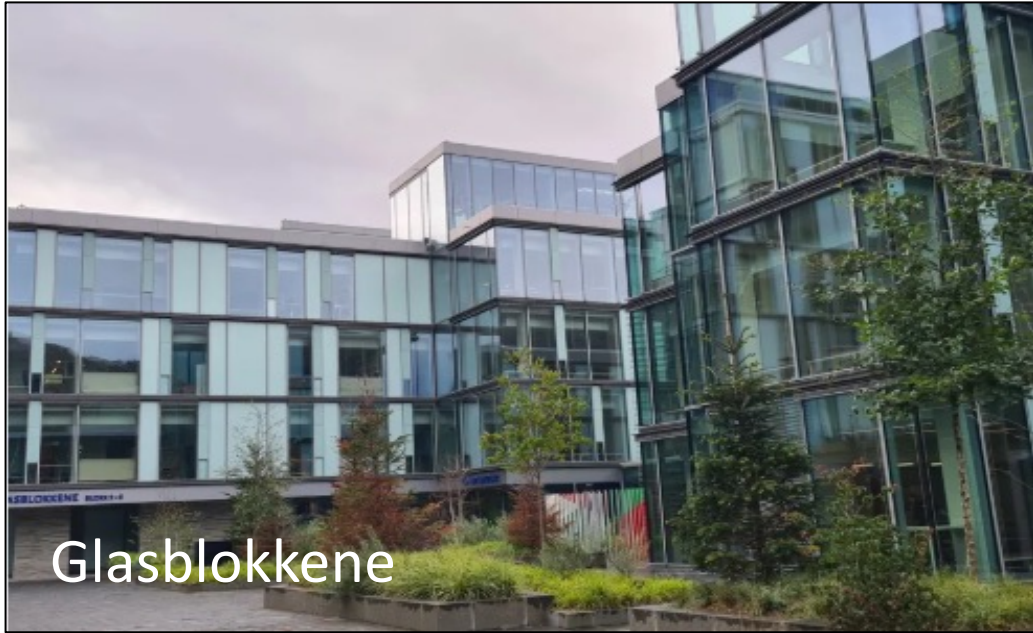

Sykehusene paa Haukeland.

ENERET. K. KNUDSEN & CO, BERGEN.

SE BERGEN
land universitetssjukehus

BERGEN
niversitetssjukehus

IKKE ALT TILGJENGELIG AREAL ER EGNET FOR MODERNE SYKEHUSDRIFT

ALTERNATIV 3

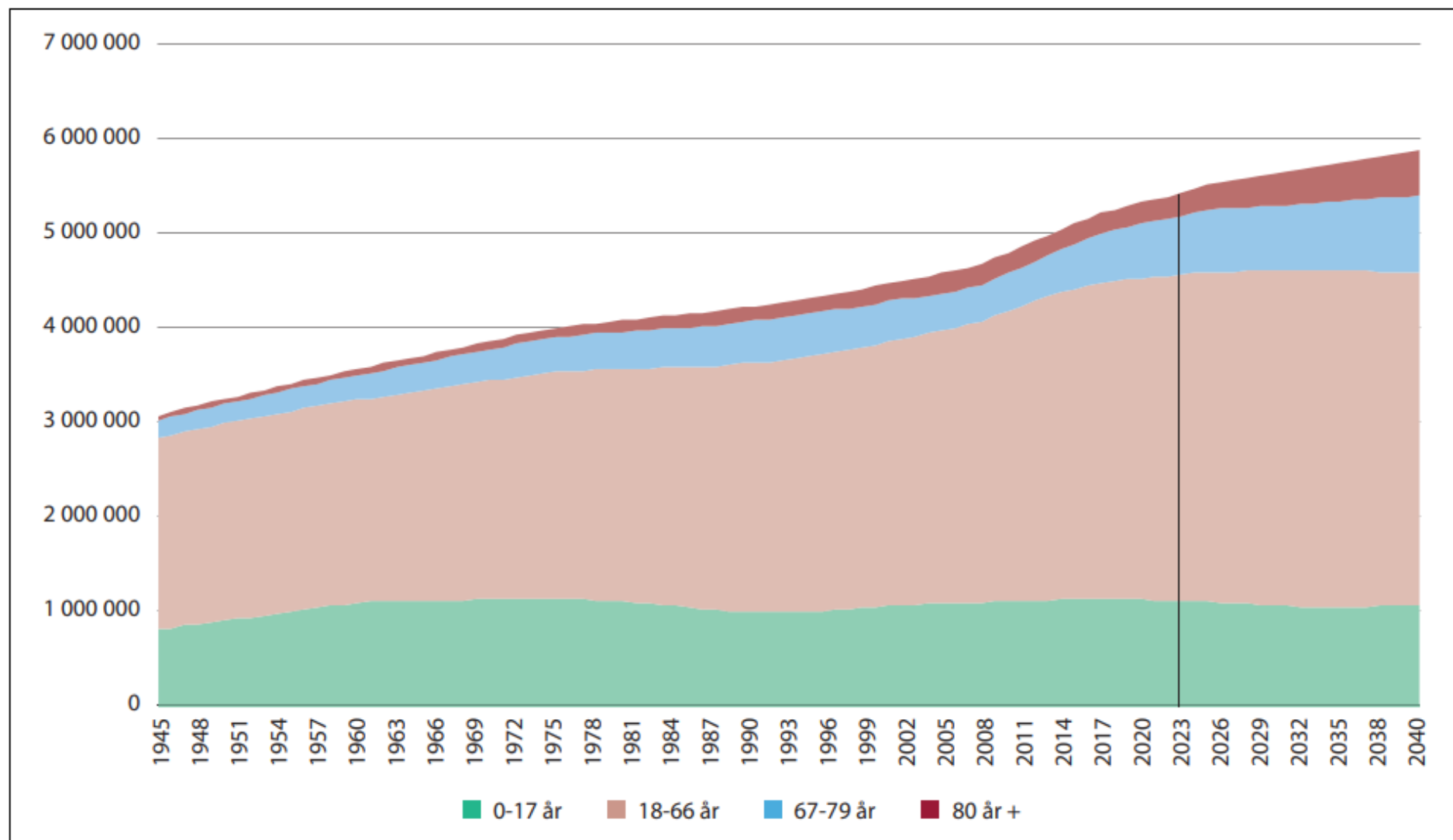
Nybygg sørtomten

Full utnyttelse sørtomten.

Verkstedsbygget

Konsept Sentralblokken

Figur 2.12 Befolkningen fordelt på aldergrupper, observert før 2022) og fremskrevet deretter. 1945–2040

Fremskrivningene bruker SSBs hovedalternativ for befolkningsutvikling, med middels fruktbarhet, levealder og innvandring (MMM).

Kilde: SSB statistikkbank tabell 10211 og 13599.

Hvordan ser dette ut hos oss?

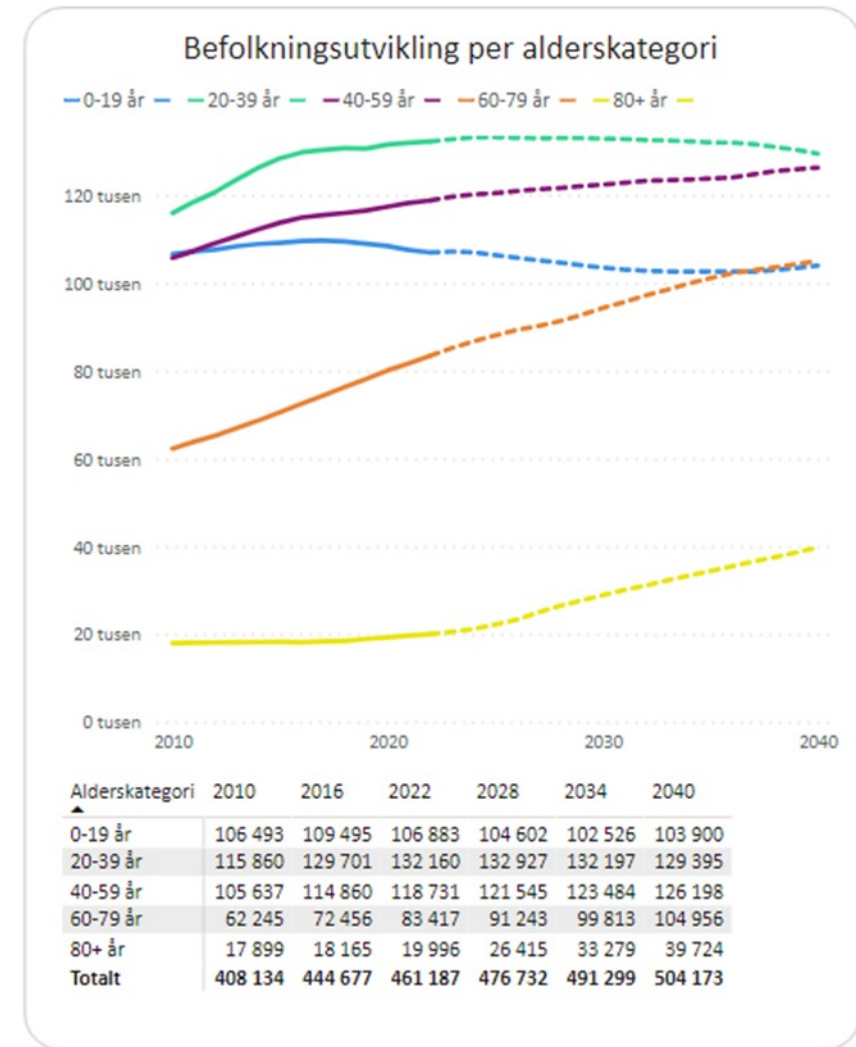
- Befolkningen i HUS sitt opptaksområde er ventet å utgjøre om lag en halv million innbyggere i 2040 (+ 9%)
- Særlig økning i eldre over 80 år (+ 80%)

Framskrevet behov til 2040:

- **Sengepost:** ca 600 senger, gitt 85% belegg (+ ca 100 senger)
- **Operasjon:** ca 50 operasjonsstuer* (+ ca 15 stuer)
- **Poliklinikk:** ca 280 poliklinikkrom** (+ ca 70 rom)

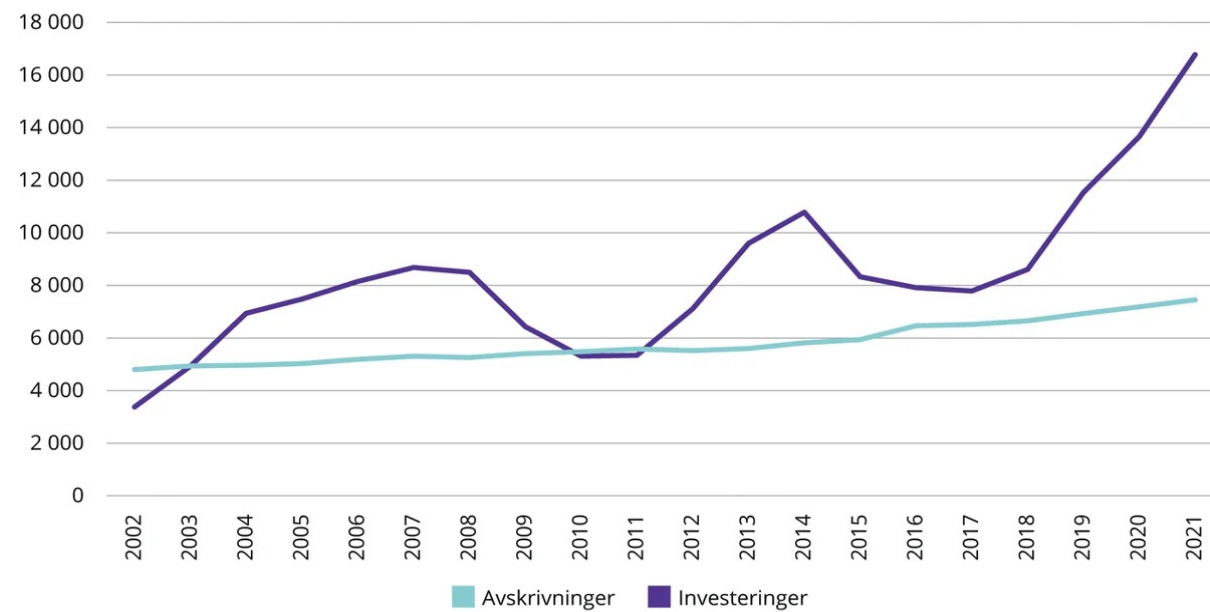
* inklusiv 0.prioritetsstuer og flexestuer, uten øye

** uten øye. Pluss 30 rom med øye.

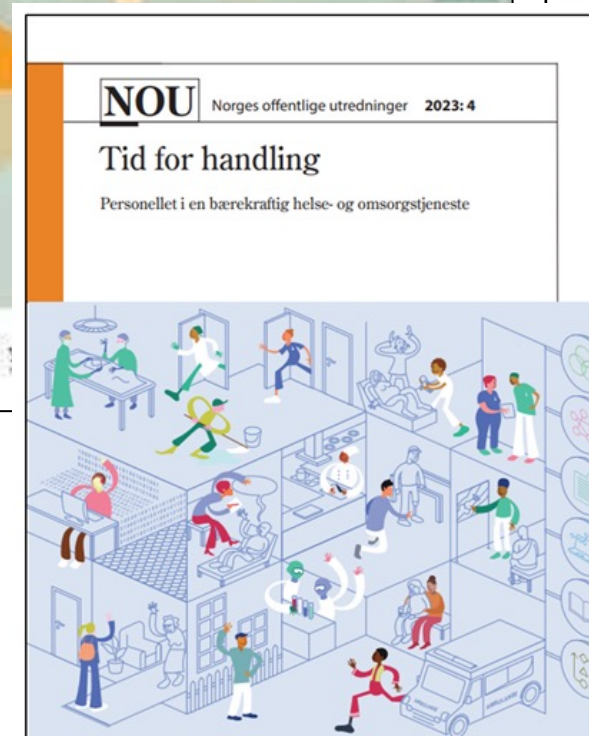

us

Forventninger til endringer i helsetjenesten

- Nærmere hjemmet
 - Brukerstyrte
 - Digitale
 - Sammenhengende
-
- Effektivitet
 - Kvalitet
-
- **Samarbeid med næringslivet**

Kilde Helsepersonellkommisjonen

Vi er en aktør innen innovasjon og næringsutvikling

Vi er en aktør innen innovasjon og næringsutvikling

Tid for å løfte idéen din – Haukeland starter nytt innovasjonsprogram

 Heimstad, Helena
Rådgiver
Publisert 24.4.2025

Haukeland universitetssykehus er s strategiske forskningsprogram. Det utviklingen av forskningsbaserte in

Bakgrunn

I 2023 vedtok HUS en ny delplan for f denne planen. Et sentralt element i det pilotprogrammet HUS idéutvikling.

Formål og målsetninger

HUS idéutvikling har som mål å bygge har oppstått i klinikkene. Programmet innovasjonsideer fra hele foretaket. Syk Gjesdal.

Ni innovasjonsprosjekt får midler fra Helse Vest

Frå digitale hjelpemiddel for barn til

kunstig intelligens i patologilaboratoriet – og skreddarsydde opplegg for kreftpasientar før operasjon

Dei nye innovasjonsprosjekta v sjukehuset favnar breitt og amb

Felles for dei alle er eit tydeleg å forbetra pasientbehandling o helsetenestene smartare, trygg meir tilpassa kvar enkelt.

Tittel	Enhet
Digitale blandedkort for barn - fullt ut digitaliserte	Barne- og ungdomsklinikken

Bli med på Vestlandets største møteplass for teknologi og digitalisering i helse og omsorg

19. og 20. mai 2025 på Quality Edvard Grieg hotell

Lær mer om hva som rører seg på Vestlandet på digitalisering i sykehus og kommuner, hva utdanningssektoren tenker om fremtidens kompetansebehov, digitaliseringsledelse for helseledere, innovasjon og mye mer.

Hva tenker politikerne våre om digitalisering og helse? Kjør debatt!

DIGITAL HELSE25

Påmelding: alrek

Erna Solberg
Storingskandidat fra Hordaland, partileder og statsministerkandidat, Høyre

Lubna Jaffery
Storingskandidat fra Hordaland og kultur- og likestillingsminister, Arbeiderpartiet

Alfred Jens Bjørlo
storingskandidat for Sogn og Fjordane og helsespoltisk talsperson, Venstre

Kjersti Toppe
Storingskandidat fra Hordaland og tidl. barne- og familierminister, Senterpartiet

ET NYSTEMT BERGEN

Høringsutkast til kommuneplanens
samfunnsdel 2025
BERGEN KOMMUNE

«Vi støttar målet til kommunen om å vere ein pådrivar for innovasjon og næringsutvikling, og ser fram til å samarbeide om tiltak som fremjar helseinnovasjon og helsenæring.»

«Vi oppmodar kommunen til å halde fram med å leggje til rette for helseklynger gjennom byutvikling og investeringar i infrastruktur, og gjennom å støtte opp under god organisering av samarbeidet mellom aktørane innanfor kvart enkelt innovasjonsdistrikt.»

«Helseklynger kan bidra til å styrkje samarbeidet mellom sjukehuset, forskingsmiljø, næringsliv og offentlege aktørar. Dette kan fremje innovasjon, utvikling av nye behandlingsmetodar og teknologiar, og dessutan skape nye arbeidsplassar.»

BERGEN KOMMUNE

Et kritisk behov - men ingen steder å bygge?

Marte Joan Monstad
Byråd for eldre, helse og omsorg

14.05.2025

Demografisk utvikling

Bergen kommune har den eldste befolkningen av storbykommunene. Kun Bærum slår oss

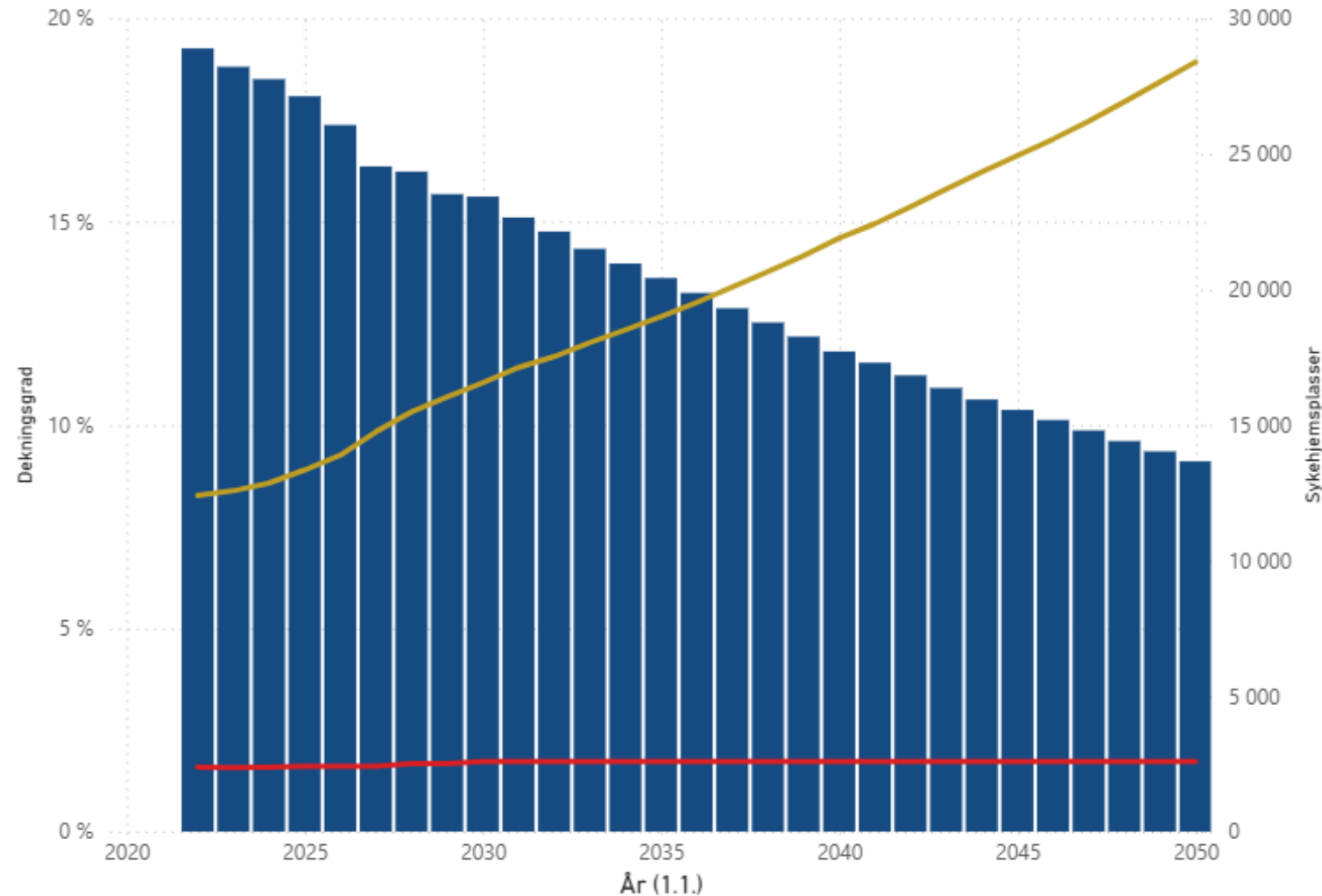
Årstall	2025	2030	2035	2040
Antall innbyggere over 80 år	13 343	16 560	18 993	21 899
Prosentvis økning i antall innbyggere over 80 år fra 2025		24,1%	42,3%	64,1%
Antall sykehjemsplasser	2413	2586	3176	3176
Prosentvis økning i antall sykehjemsplasser fra 2025		6,7 %	31,6 %	31,6 %
Dekningsgrad plasser	18,1%	15,6%	16,7%	14,5%

Dekningsgrad med planlagte sykehjemsprosjekt

Dekningsgrad sykehjemsplasser

● Dekningsgrad gitt SSB (MMMM) ● Sykehjemsplasser ● Befolkningen 80+ (SSB, MMMM)

Arealutfordringer i Bergen

Behov: størrelse, beliggenhet og kvaliteter

- Behov for sykehjem av en viss størrelse for å sørge for effektiv drift (minimum 12-15 mål)
- Byrådet har også signalisert at vi ønsker å bygge større (200 + plasser)
- Stort behov for tomter med egnede uteareal til skjermede/forsterkede plasser
- Tilstrekkelig areal til parkering er viktig for rekruttering

Alt dette utfordrer hensynet til naturvern

- Konflikt med egne planer (KPA og klima- og miljøstrategier)
- Innsigelser fra Statsforvalter

Konkret eksempel fra Bergen

KOMMUNE

Konkret eksempel fra Bergen

- Lodd fjordåsen behandlingssenter, ved dagens Frieda Fasmer behandlingssenter
- Utgangspunktet i planinitiativet: 120 korttidsplasser
- Grunnet innsigelser fra Statsforvalter knyttet til arealet ble reguleringsprosessen forsinket og betydelig endret
- Endelig resultat: 90 korttidsplasser

Et kritisk behov
- men ingen steder å bygge?

Bergens Næringsråd 14. Mai 2025

Stiftelseskonsernet pr 2025

- Haraldsplass Diakonale Sykehus (Bergen)
- Lovisenberg Diakonale Sykehus (Oslo)
- Solli DPS (Bergen)
- Domkirkehjemmet Sykehjem (Bergen)
- Siljuslåttan Sykehjem (Bergen)
- Slettebakken sykehjem (Bergen)
- Grefsenhjemmet sykehjem (Oslo)
- Lindrende Senter Hospice Sangen (Hamar)
- Haraldsplass Serio Ung (Barnevern Vestland, Rogaland og Agder)
- VID Vitenskapelige Høgskole (Oslo, Bergen, Stavanger, Tromsø)
- Fagskolen Diakonova (Norge)
- Regines Gjestehus (Bergen)
- Haraldsplass Samtalesenter (Bergen)
- Soltun gård (Bergen)
- Eiendom/ bygg/ prosjekter (Oslo, Bergen, Rogaland, Agder)
- Flere prosesser pågår....

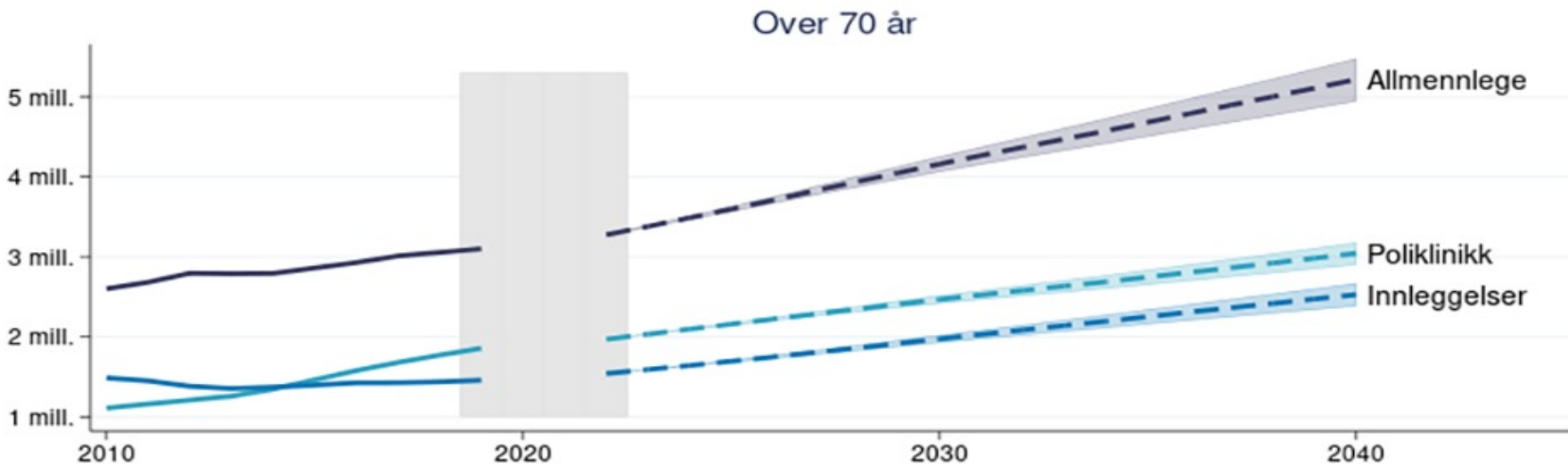
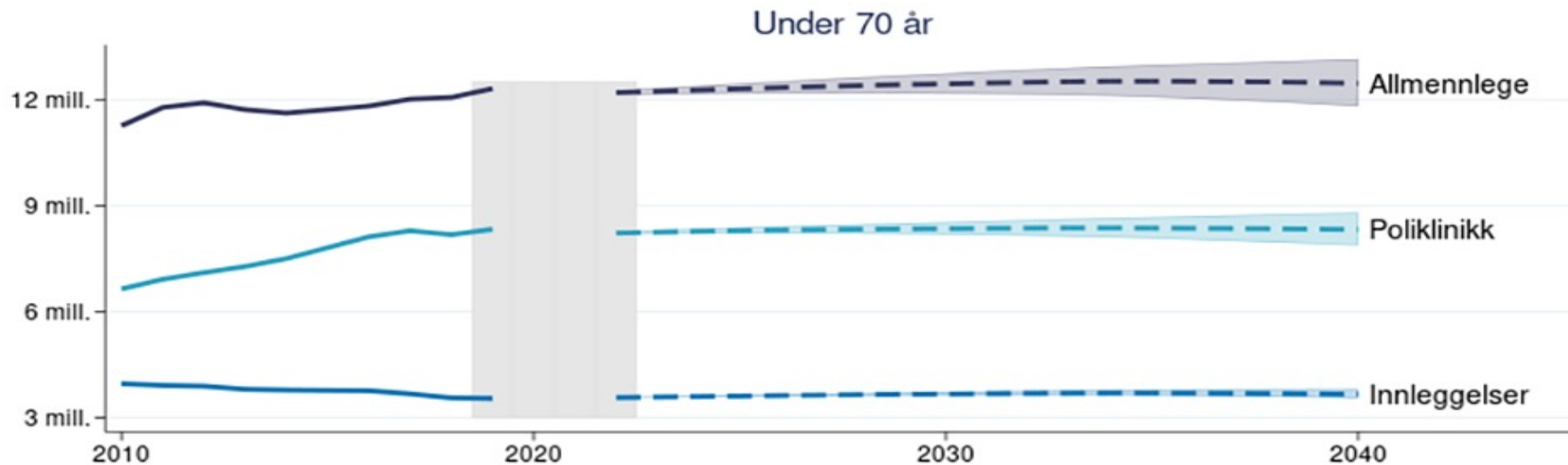
Stiftelsens formål:

Utvikle og gi
helhetlig omsorg, behandling og
utdanning
basert på diakonale verdier!

Kompetanse med hjertevarme

Bruk av helsetjenester

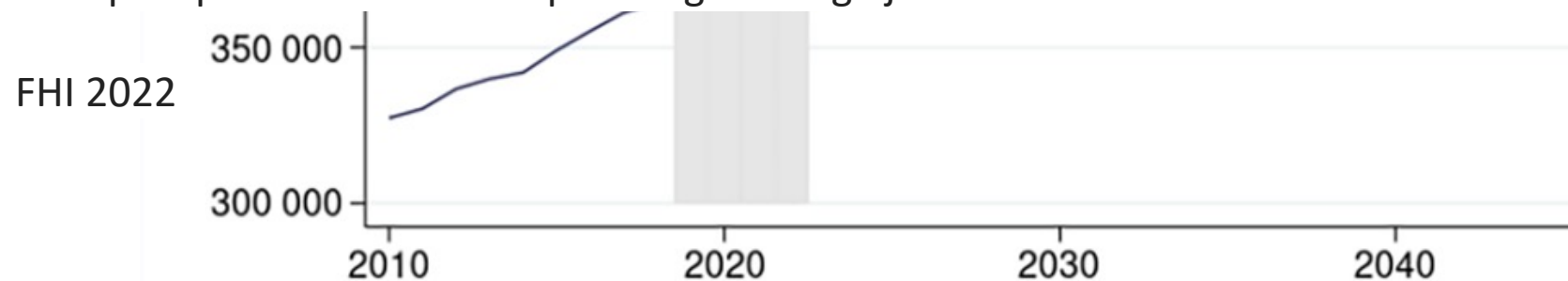
2022- tall

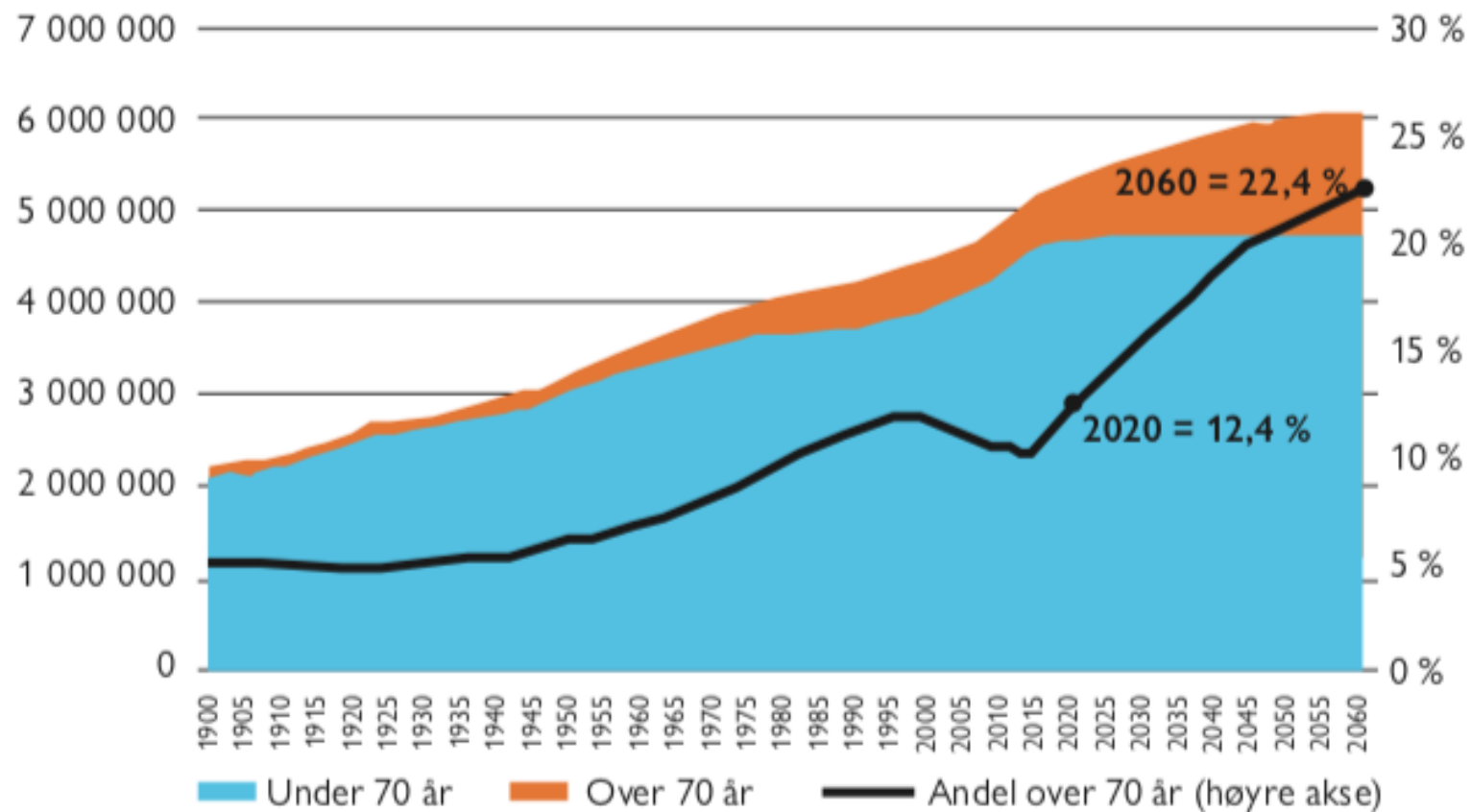

Helse og omsorg utenom offentlige tjenester

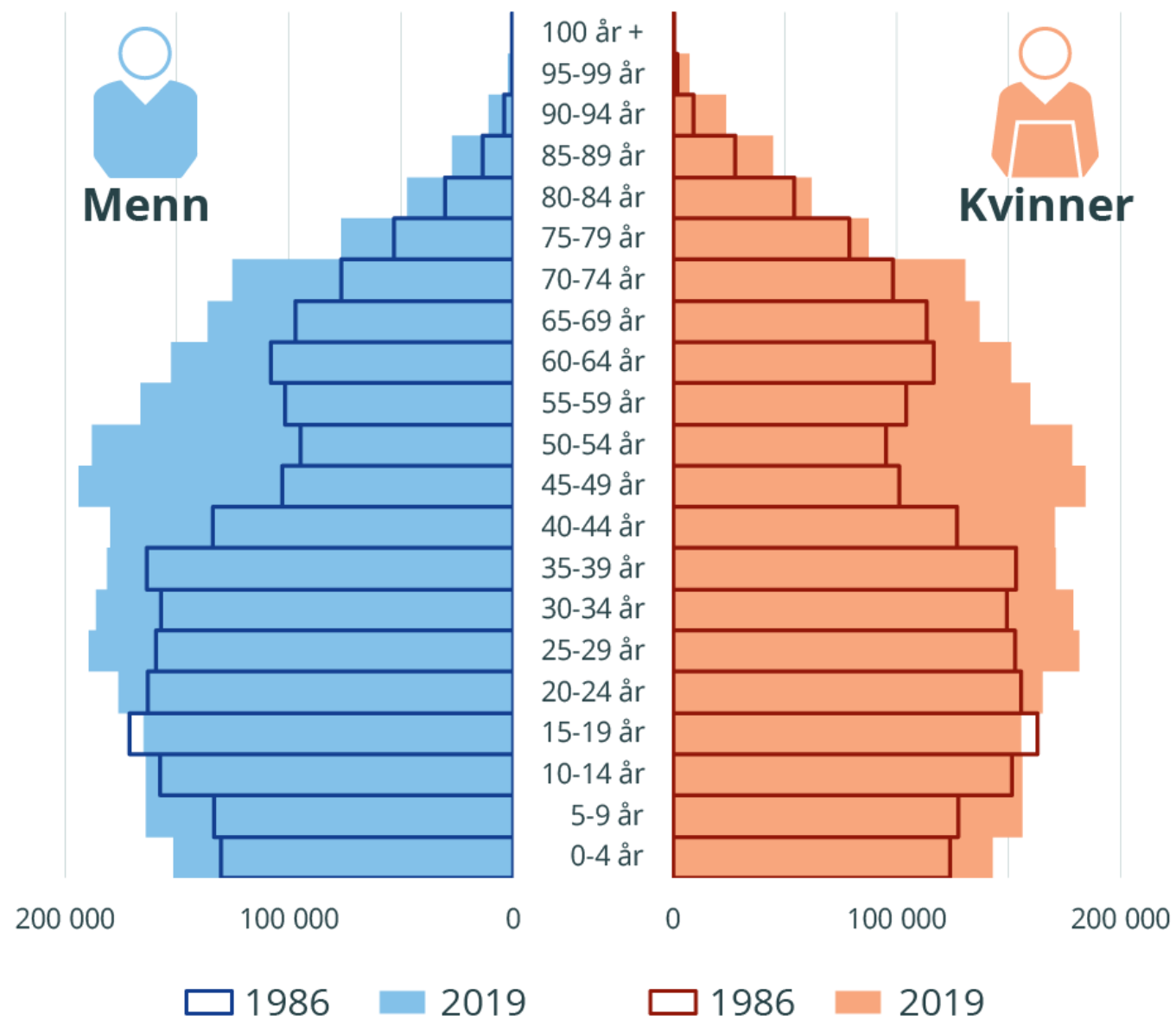
Det økte behovet kan også bli møtt gjennom private ordninger. Vi vet lite om omfanget av uformell omsorg (fra familie og pårørende) i dag, og heller ikke hvordan dette vil utvikle seg i framtiden. Ordninger som stimulerer pårørende til å ta mer pleieansvar (9), eller stimulerer eldre til å gå sammen i bofellesskap (10) kan være med på å påvirke framtidens pleie- og omsorgstjenester.

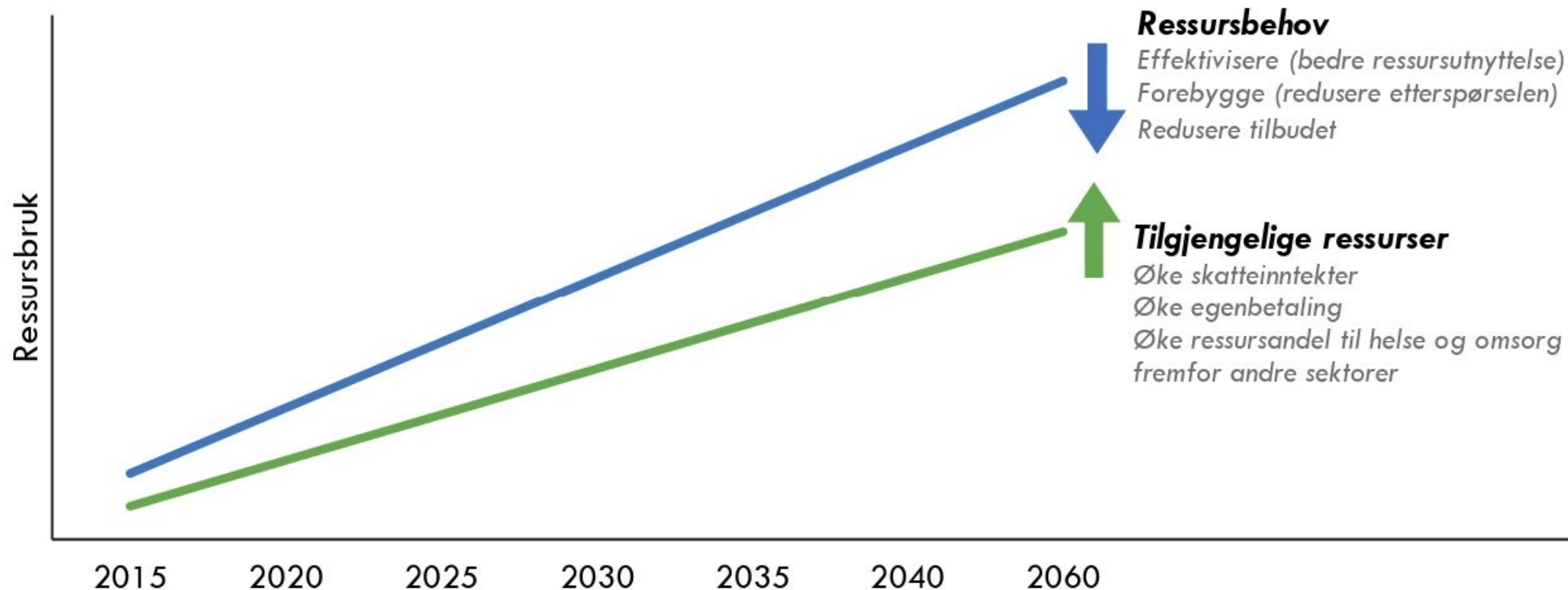
Figur 1
Befolkningsutviklingen i
Norge 1900–2060.

Kilde: SSB

Kilde: Prognosesenteret

Figur 0-1: Hvordan redusere gapet mellom ressursbehovet og tilgjengelige ressurser?

Illustrasjon Oslo Economics

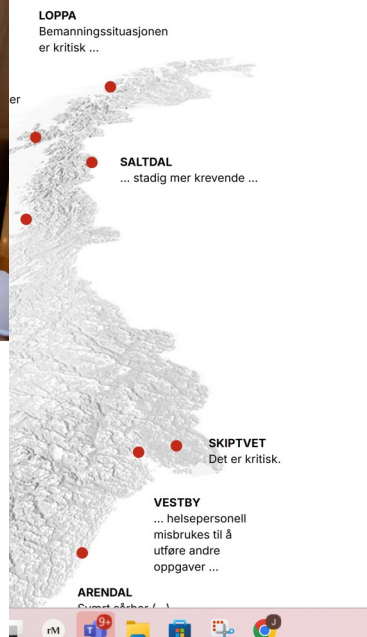
Vi er der nesten nå.....

BEKYMRET DUO: Tonje Brenna og Jens Stoltenberg har tatt med seg tall og grafer som gir et urovekkende...

Stoltenberg slår alarm: – Det er viktigere enn oljen

Norge vil ikke ha nok arbeidskraft til å dekke det voksende behovet i helse- og omsorgssektoren de neste årene, advarer finansministeren.

Meny

Dagsavisen

Kjøp

Eldreboølgen starter nå!

Antall personer som er 80 år eller eldre vil øke med nesten 50 prosent fram mot 2030.

Vi bør slutte å bruke begrepet «eldrebølgen»

Hva gjør det med oss som fellesskap og som enkeltmennesker når noen blir omtalt som en bølge som vil skylle over landet? En bølge som vil medføre høyere skatter, lavere velferdsnivå og høyere pensjonsalder?

Derfor vet vi:

- Vi kan ikke forvente de samme tjenestene som i dag
- Flere må bo hjemme lenger
- Det blir litt oppoverbakke....

Behovene er der!

- Men ingen steder å bygge?

Det ER steder å bygge, men....

- Ligge langs bybanen
- Ikke LNF- områder
- Ikke bevaringsverdige bygg og områder
- Reguleringsplaner går sent
- Stor risiko å gå inn i prosjekter

Veien nå....

- Utfordringene er her
- Sykehjem er planlagt
- Teknologi vil bidra
- Men:

**Boligkonsepter må
bli en del av
løsningen**

Vi blir utfordret på løsningene ved mangel på virkemidler

- Husbanken
- Arealtilgang/ reguleringsplaner
- Kommunens ønske om å eie byggene, f. eks sykehjemmene

Hva kan vi som stiftelse gjøre?

- Vi kan utdanne
- Vi kan bygge
- Vi kan drive
- Vi tar i bruk ny teknologi
- Vi kan bygge for fremtiden, med fokus på
 - Fellesskap
 - Trygghet
 - Tilgjengelighet
 - Samvær
 - Tjenesteutvikling

"En fremtidsrettet fagskole"

Akkreditering innen

- helse og omsorg
- Administrasjon, logisikk, økonomi og ledelse

Kompetanse med hjertevarme

Kompetanse med hjertevarme

Samfunnsinteresser i konflikt

Bergen Næringsråd 14.05.2025

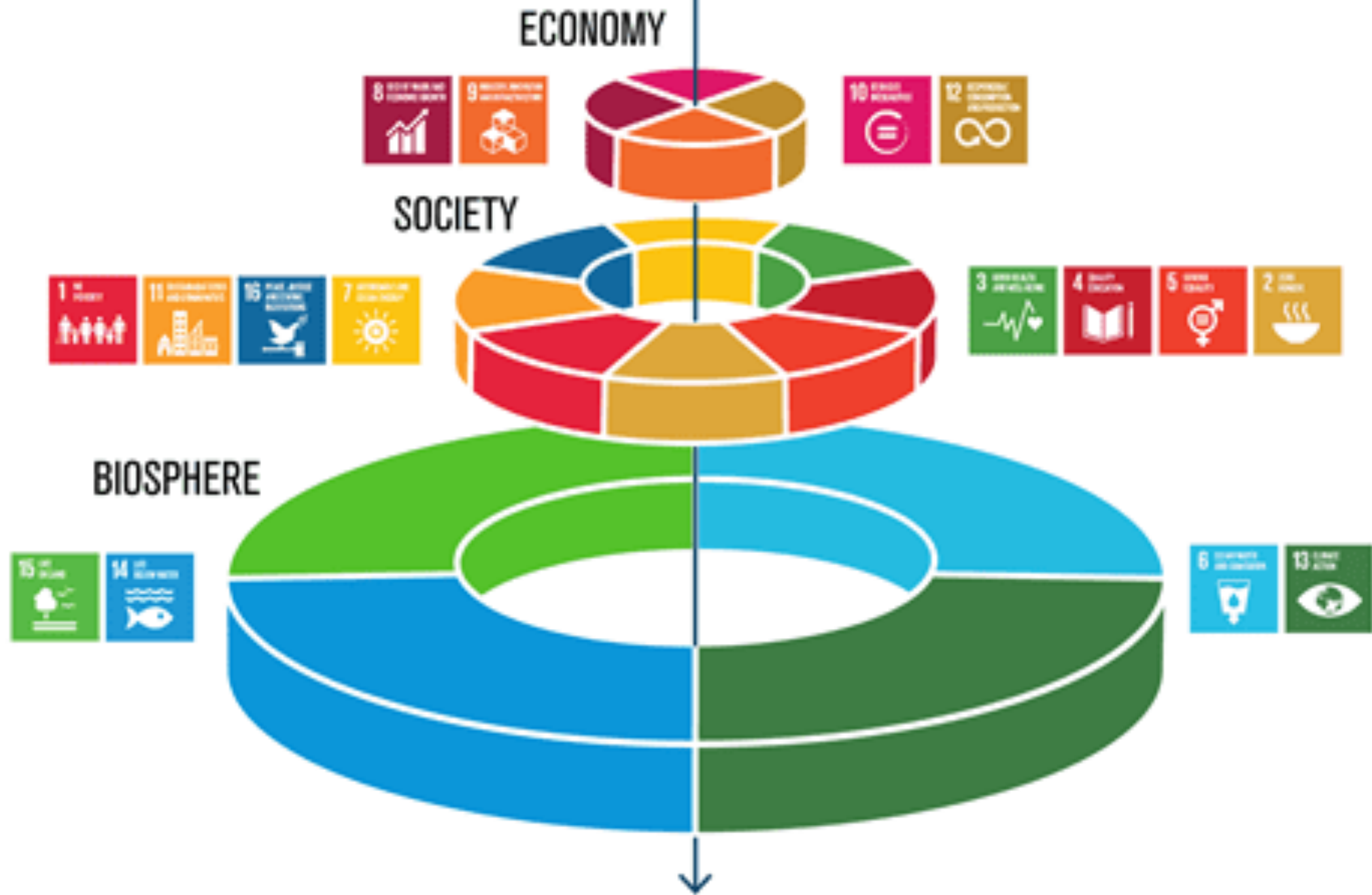
Statsforvaltar Liv Signe Navarsete

Statsforvaltaren i Vestland

14.05.2025

Rundskriv

Miljødirektoratet
Riksantikvaren
Fylkesmennene
Fylkeskommunene
Sametinget

Nr.
T-2/16 - rev.februar 2021

Vår ref.
14/1999

Dato
17. februar 2021

Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis

1. Innledning

For å bidra til en mer enhetlig forvaltningspraksis og gi økt forutsigbarhet for kommunal arealplanlegging, klargjør dette rundskrivet hva som er spørsmål av nasjonal eller vesentlig regional betydning eller som av andre grunner er av vesentlig betydning på klima- og miljøområdet. Rundskrivet skal legges til grunn for miljøforvaltningens innsigelsespraksis, og vil samtidig bidra til økt forutsigbarhet om hvilke klima- og miljøhensyn staten mener skal ivaretas i den kommunale arealplanleggingen. For øvrig vises det til rundskriv H-2/14 som gir de overordnede retningslinjene for bruk av innsigelse i plansaker etter plan- og bygningsloven.

Departementet vil understreke at innsigelsesmyndighetene på miljøområdet skal delta aktivt tidlig i planprosessene med kunnskap og veiledning om miljøverdier. Dette legger til rette for at planmyndigheten best mulig kan ivareta viktige miljøhensyn og innsigelse unngås. Informasjon som er relevant for å kunne ta stilling til eventuell innsigelse senere i prosessen må også etterspørres så tidlig som mulig.

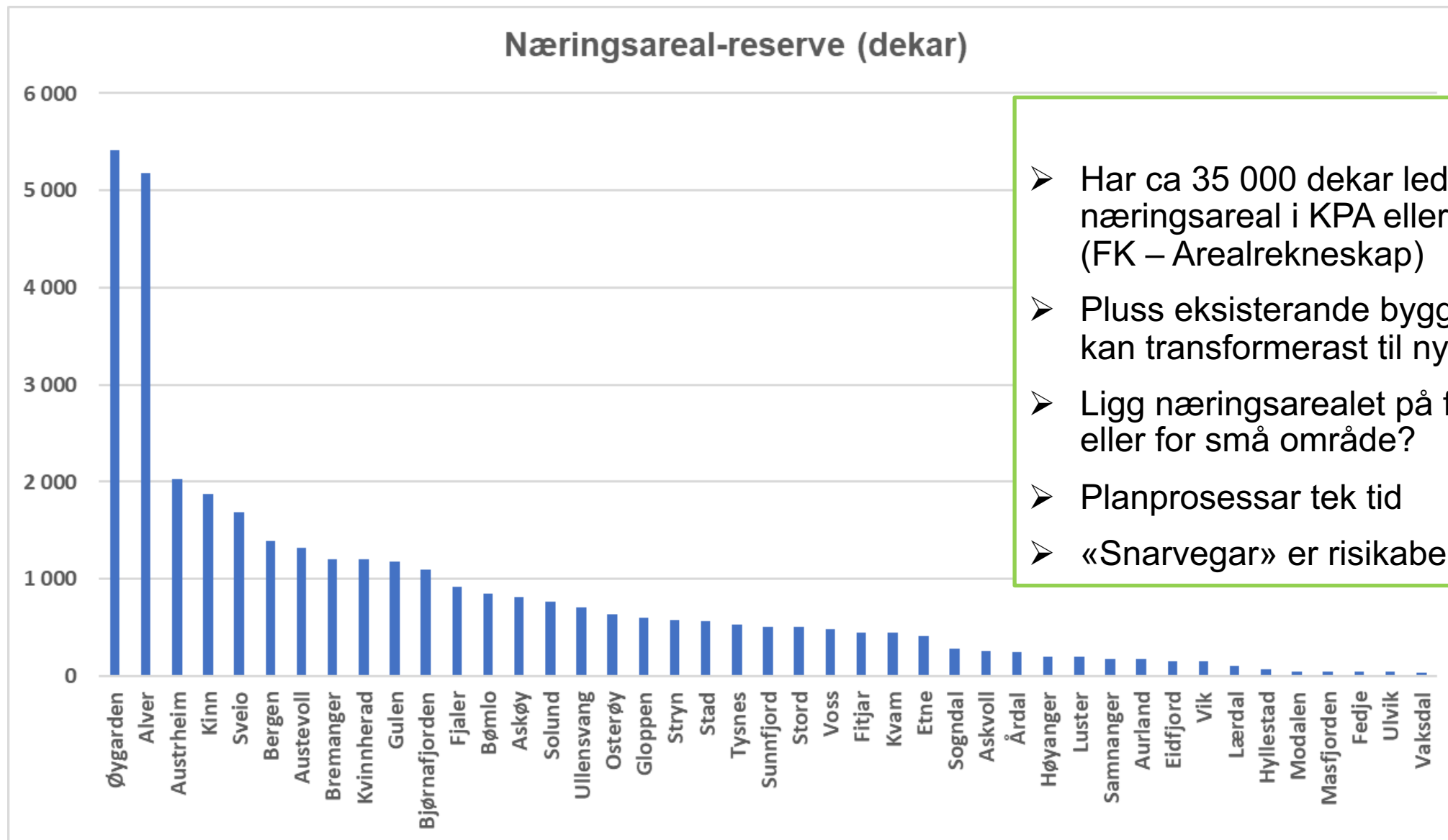
Postboks 8013 Dep, 0030 Oslo
Telefon: 22 24 90 90 Telefaks: 22 24 95 60

T-2/16 (2021)

1. Støy
2. Lokal luftkvalitet
3. Forureina grunn
4. Klima
5. Klimatilpassing
6. Naturmangfald
7. Kvalitet på vassmiljø
8. Kulturminne og kulturmiljø
9. Kulturhistoriske verdier og naturmangfaldverdier knytt til landskap
10. Friluftsliv
11. Strandsone langs sjø og vassdrag
12. Verna vassdrag
13. Storulykkeverksemdar

For lite næringsareal – eller på «feil» plass?

- Har ca 35 000 dekar ledig næringsareal i KPA eller REG (FK – Arealrekneskap)
- Pluss eksisterande byggeareal som kan transformerast til nye føremål?
- Ligg næringsarealet på feil plass, eller for små område?
- Planprosessar tek tid
- «Snarvegar» er risikabelt

Ny jordvernstrategi vedteken av Stortinget 2023

Målet for omdisponering av dyrka mark er no sett til maksimalt 2 000 dekar per år (ned frå 3 000 dekar, som var 2021-målet), og skal bli nådd innan 2030

Brev frå departementet til alle landets kommunar,
22.01.2024:

«Gjennom god arealplanlegging, kan kommunane bidra til å ta vare på matjorda. I arealplanlegginga skal mange omsyn vegast mot kvarandre. Vi vil be kommunane vurdere nøye om det er viktig samfunnsomsyn som ligg til grunn når ein går inn for å omdisponere matjord til utbygging, og om ein har vurdert alle alternativ»

Foto: Solveig Kalvø Roald - Herdla Askøy kommune

Døme 1 Frieda Fasmers minne

- Vedteken bygd i grøntstrukturen i Loddefjord
- Grøntstrukturar har stor verdi for lokalsamfunnet og Bergensregionen
- SFVL hadde difor motsegn
- Motsegna vart trekt på grunn av dei store samfunnsinteressene
- Prosessen tok svært lang tid

Døme 2 Slettemarken sykehjem

- Døme på transformasjon
- Dagens sjukeheim skal rivast
- Nytt bygg med 100 plassar
- Ikkje konflikt med grøntstrukturar eller andre sterke interesser
- Reguleringsplan nyleg vedteken
- Nytt bygg blir nær 4 gonger så stort som dagens sjukeheim (13 800 kvm + garasjer)

Mulegheitstudie/skisse Slettemarken sjukeheim

Lærdom

Frieda Fasmer saka viste at det ikkje nødvendigvis er enklare å bygge i grønstruktur, og har pressa kommunen til å tenke nytt om å transformere område som alt et utbygd.

Adressat for evnt misnøye med dagens lov og regelverk må rettast mot regjeringa og Stortinget. (Både Solberg-regjeringa og Støre-regjeringa har halde fast på/stramma inn regelverket for bruk av naturområde og dyrka mark).

Statsforvaltaren si rolle er å sikre at vedtak frå Stortinget og regjeringa sine retningslinjer vert følgde i kommunane.

Vi har god dialog med Bergen kommune og heiar på gode prosjekt og gode planar!

Takk for merksemda!

Foto: Sarah Skouen

Prosjekter som utfordres av arealbegrensninger

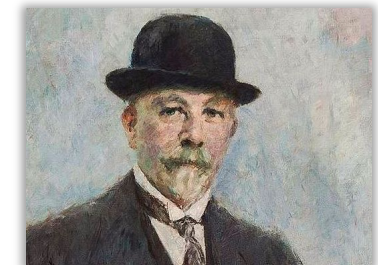
Einar Drægebø

Styreleder Rasmus Meyers Legat Stiftelse

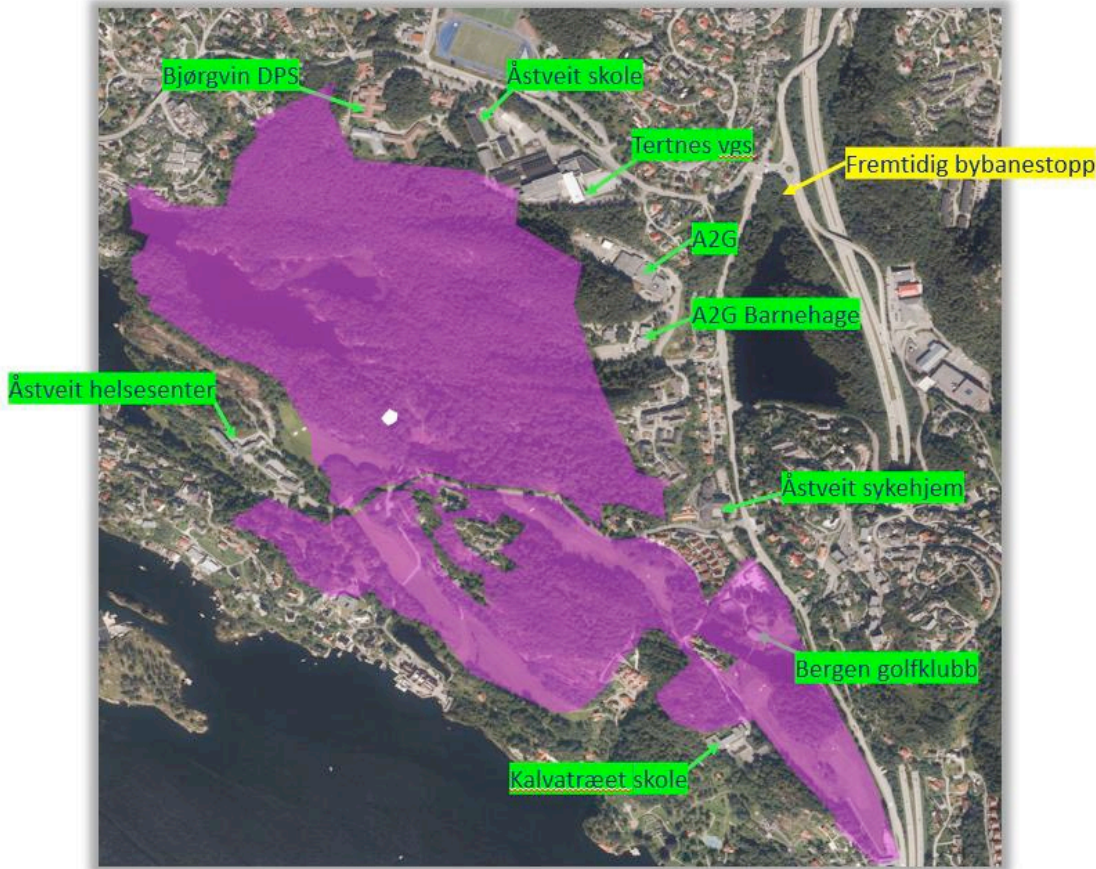
Rasmus Meyers legat

- ♦ Opprettet i 1916
 - ♦ «til fordel for nervøse og overanstrengte personer»
- ♦ Eier gnr. 1, bnr. 209
- ♦ Bidratt til utvikling i Åsane fra 1960

Tomteområder utskilt fra Rasmus Meyers legat har muliggjort det Åsane vi har i dag

Samlokalisering gir:

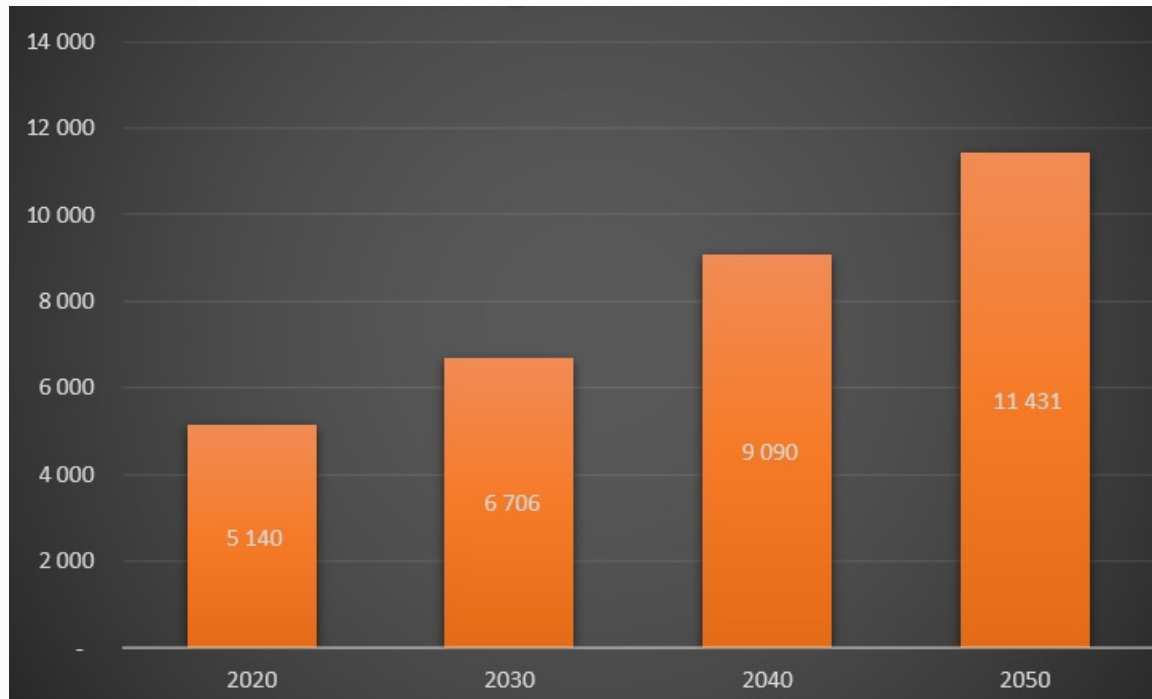
- ♦ Bedre samarbeid og samhandling
- ♦ Effektiv ressursbruk
- ♦ Økt tilgjengelighet og brukervennlighet
- ♦ Styrket relasjonsbygging og tillit
- ♦ Kontinuerlig læring og utvikling
- ♦ Bedre livskvalitet og folkehelse

Gode boliger for demente på Åstveit

- Økende behov for spesialisert helsehjelp for demente
- I andre byer er mangel på tomteareal hinderet
- I Bergen har vi arealet
- Byrådet ønsker flere sykehjemsplasser og tilrettelegging for demente (Klosterhagen-erklæringen, 30.10.2023)

Forventet utvikling i Bergen

<https://demenskartet.no/#4601>

Innsatsområde 2: Forebygging og folkehelse

- fremme en ny strategi mot ikke-smittsomme sykdommer (NCD-strategi)
- styrke innsatsen i frivillig sektor for å redusere ensomhet blant eldre
- systematisere og ta i bruk kunnskap om arkitektoniske virkemidler og boformer
- legge frem en egen ernæringsstrategi
- fortsette arbeidet med å forebygge fall blant eldre

Innsatsområde 3: Gode og sammenhengende tjenester

- videreføre og styrke arbeidet med diagnose til rett tid og systematisk oppfølging etter diagnose
- utarbeide e-læring om demensutredning for leger og annet helsepersonell
- utrede en hensiktsmessig organisering av kognitiv svikt og demens i spesialisthelsetjenesten
- utarbeide en veiviser for gode pasientforløp
- utarbeide en «verktøykasse» for personsentrert omsorg og miljøbehandling
- skape en teambasert fastlegeordning
- prioritere planlegging og utvikling av helhetlige, koordinerte tjenester til blant annet eldre gjennom helsefellesskap
- bidra til bygging av demensvennlige omsorgsplasser gjennom investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser
- fremme utviklingen av mer demensvennlige sykehus

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/demensplan-2025/id2788070/>

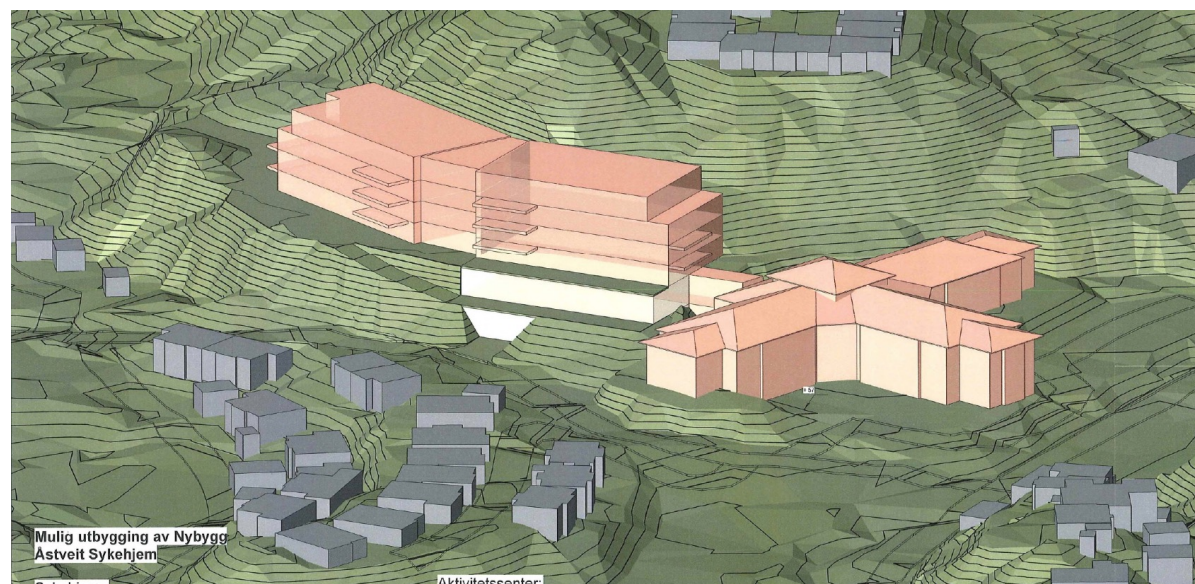
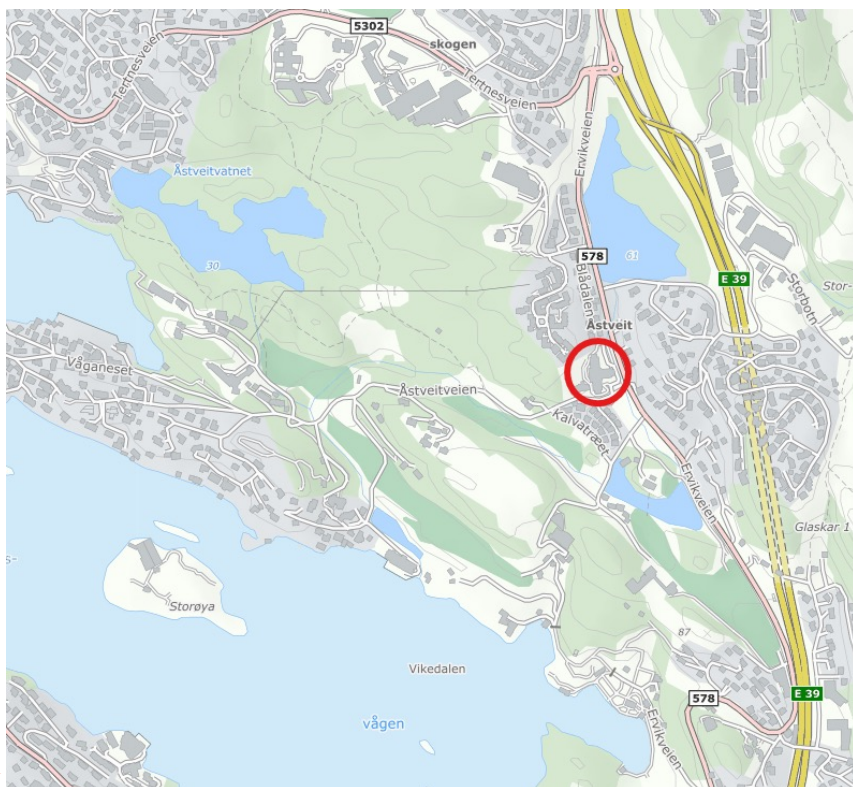
Behov for å bevare grøntareal

- ♦ Ønskelig for alle
- ♦ Rett til naturtilgang: Grl. § 112, Friluftsloven bl.a. § 2, Plan- og bygningsloven § 1-1, Internasjonale forpliktelser
- ♦ Naturstrategi for Bergen (29.03.2023):

Alle bergensere kan ha daglig kontrakt med natur. Hovedmålet reflekterer at alle innbyggere, fra et folkehelse- og klimaperspektiv, har behov for grønne, attraktive omgivelser å leve i. Muligheten for daglig kontrakt med natur handler i denne sammenheng om naturarealer i nærheten av bolig, tilrettelegging av rekreasjonstilbud for alle grupper – uavhengig av for eksempel alder eller funksjonsevne, og rett til å oppholde seg i rekreasjonsområder

Hvordan kombinere godt vern og møte helsebehov?

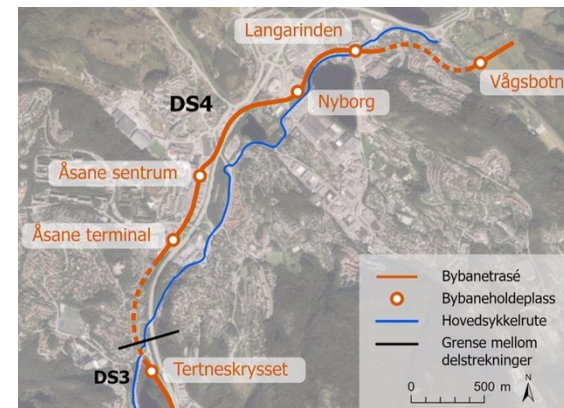
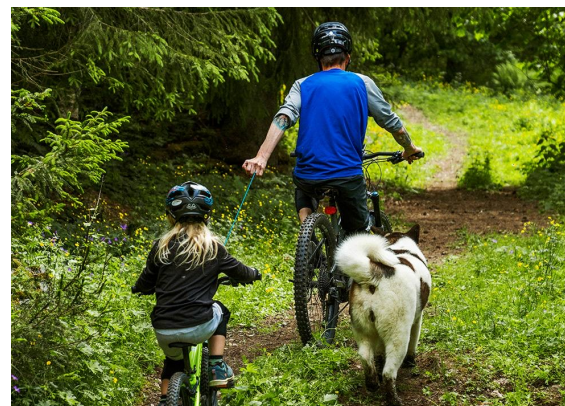

Byrådets innstilling til planinitiativ 24.04.2018

«Samtidig understreker byrådet at det er **svært positivt** at private ønsker å tilrettelegge for og medvirke til bygging av boliger for demente.

Demenslandsby er et interessant konsept og elementer fra dette er også tenkt inn i nye sykehjem som er under planlegging i Bergen. Det vil bli et **stort behov** for både boliger og institusjoner som et godt tilrettelagt for mennesker med demens. Byrådet går derfor gjerne i **dialog** med stiftelsen for å se på muligheter for en nedskalering av prosjektet slik at LNF-områder av stor verdi blir ivaretatt. Hvorvidt dette er realistisk og ønskelig bruk av dette konkrete arealet må til slutt bli en del av en helhetlig vurdering og med utgangspunkt i behov, lokalisering ift. annen infrastruktur, etc. Byrådet understreker i den sammenheng at verdien av de sammenhengende grønnstrukturene og øvrig argumentasjon i denne saken fortsatt vil være styrende i en slik samlet vurdering.»

Pragmatisme, fellesskap og dialog

Prosjekter som utfordres av arealbegrensninger

Gunnar Hernborg
Eiendomsdirektør
Stiftelsen Diakonova Haraldsplass

N/A

8

10

2

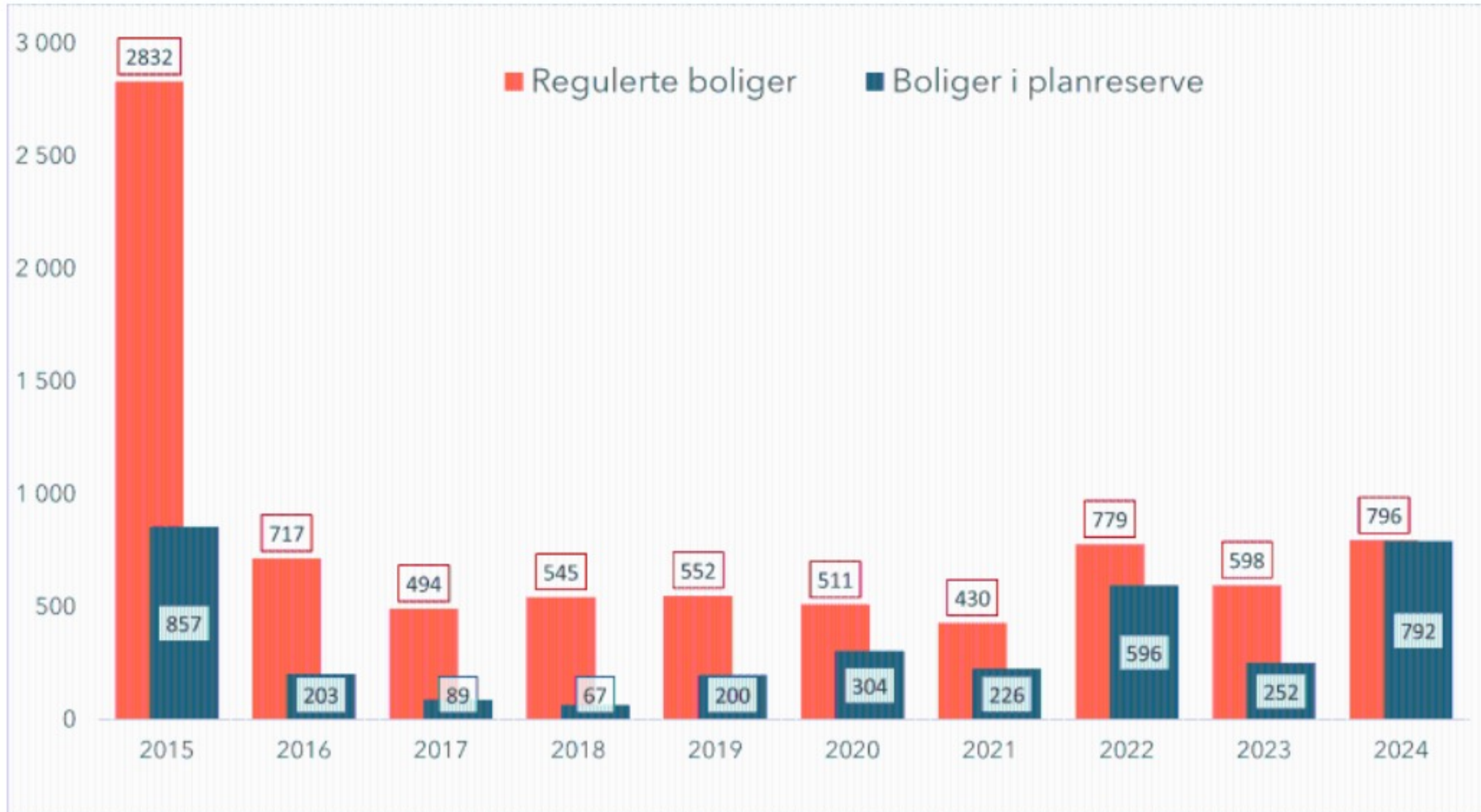
9...

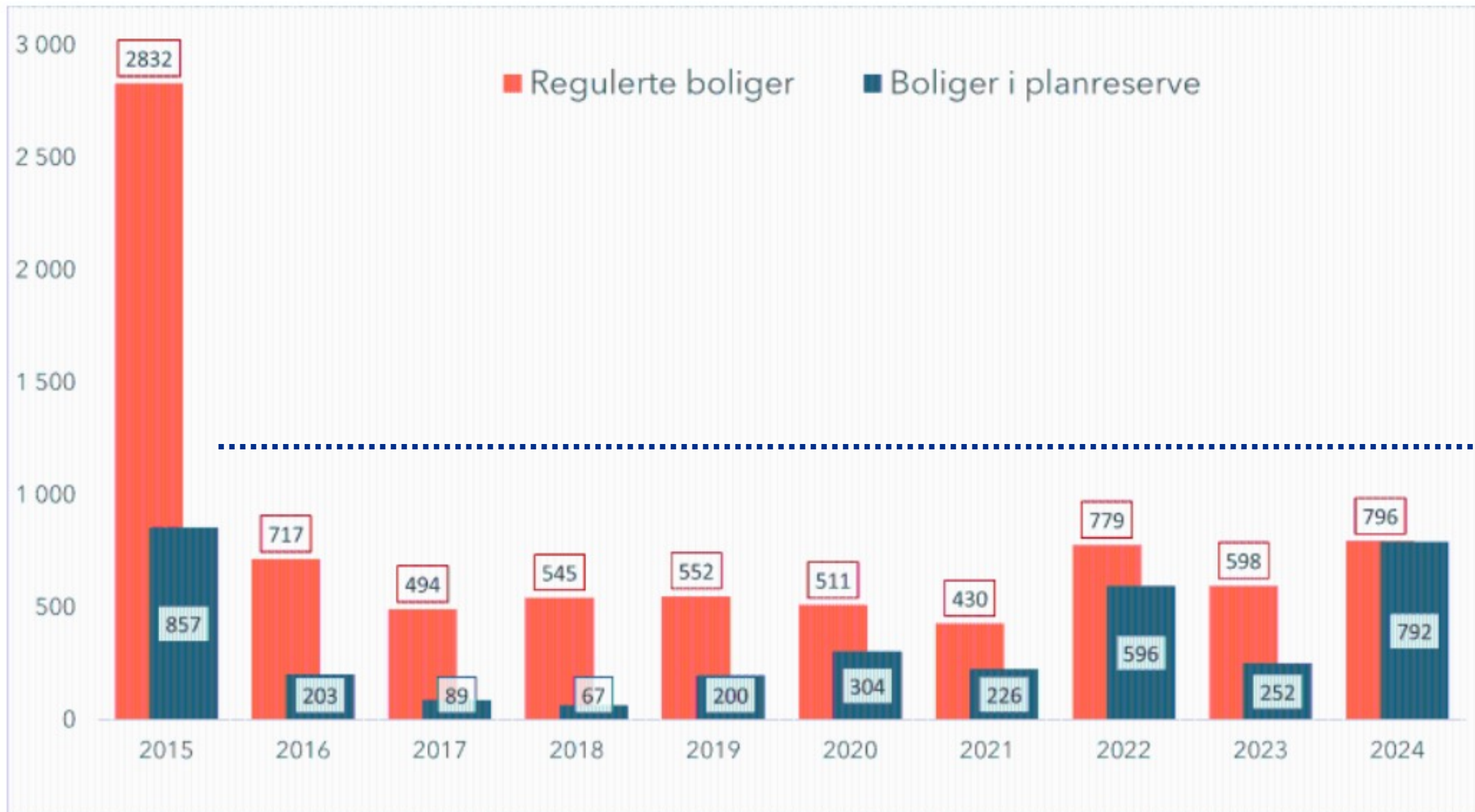
**Kulturminner -
Bevaringsverdig**

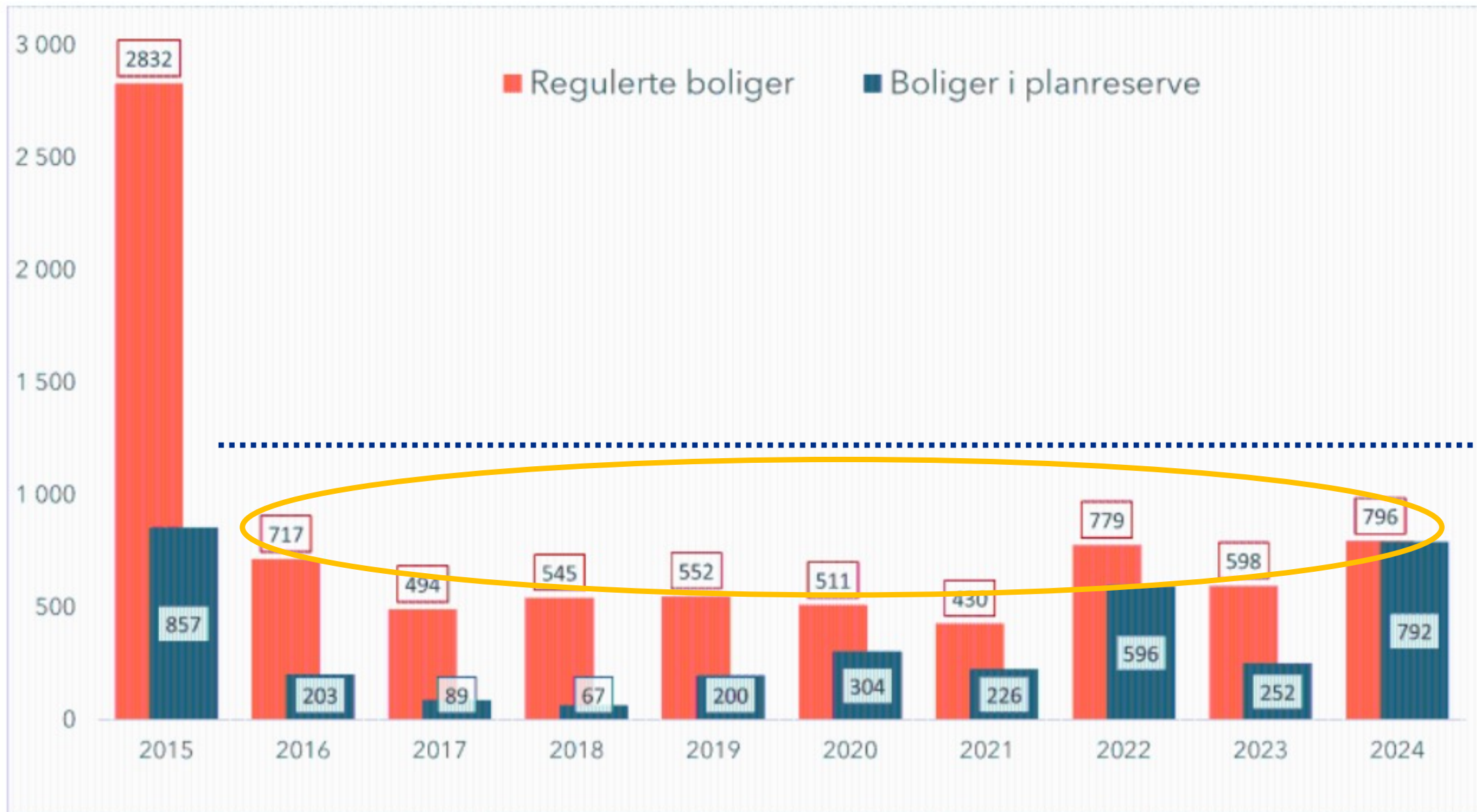
Stedstilpasning

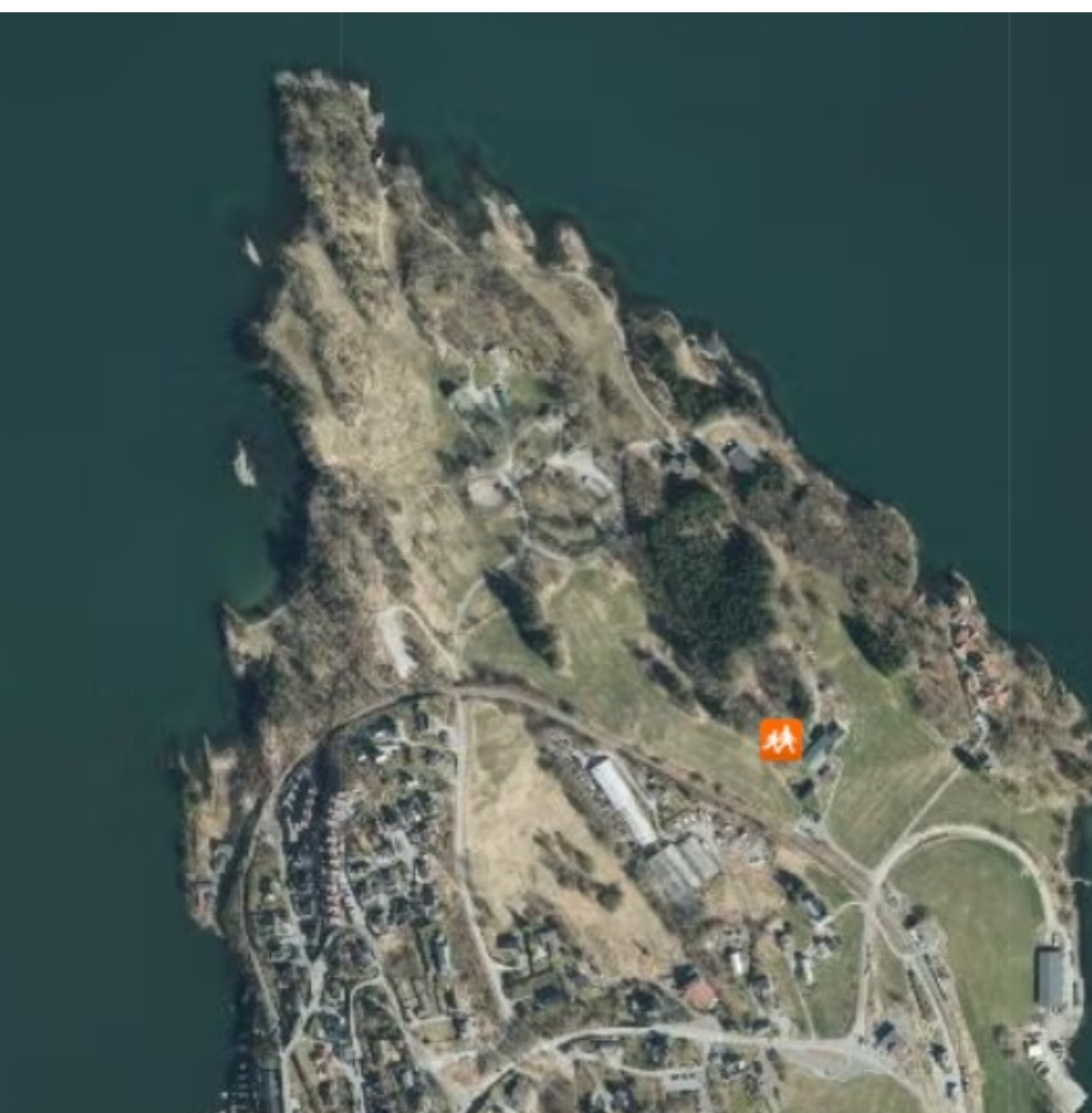
Støy fra veitrafikk

Natur/fugl

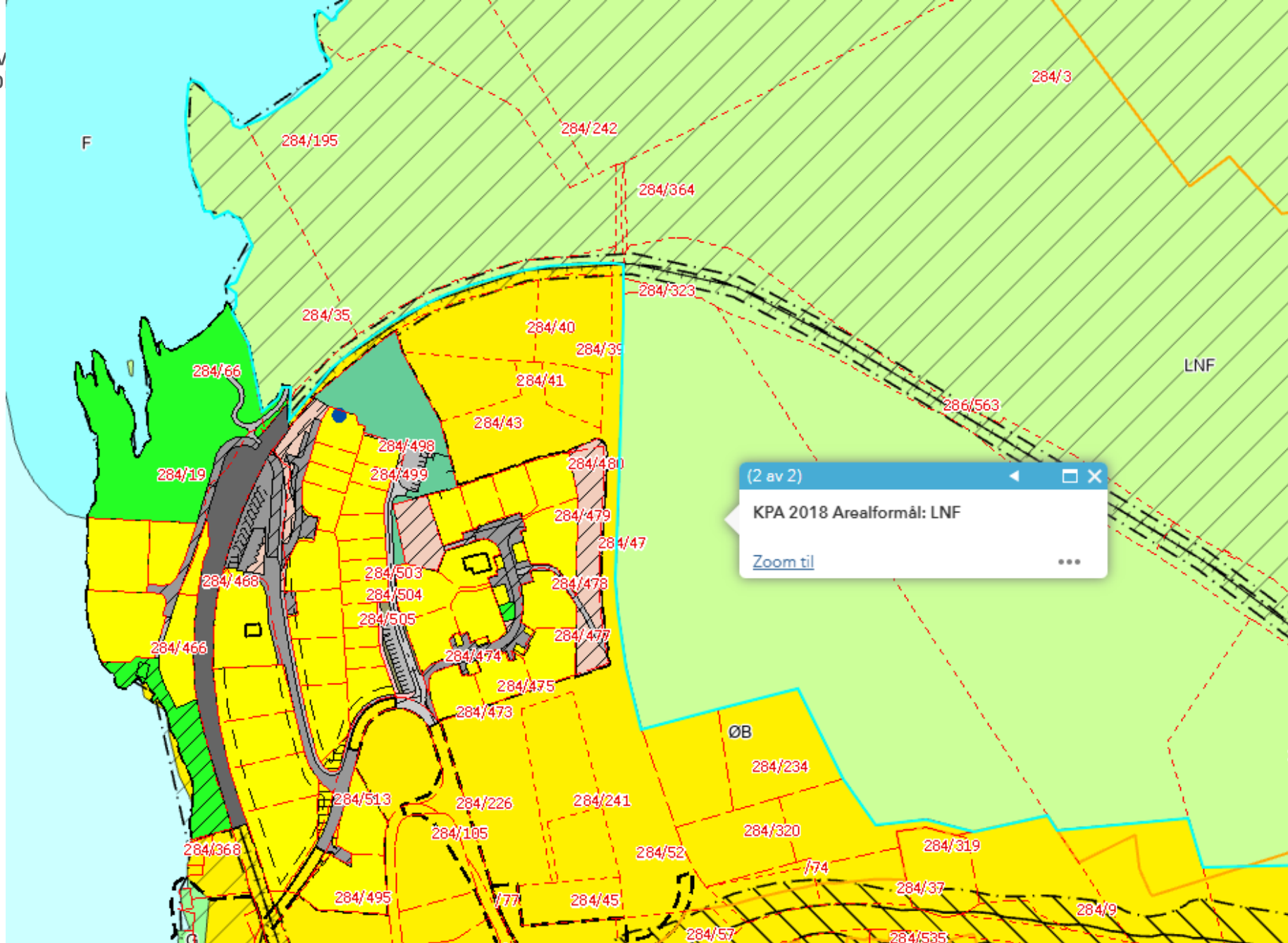

GARDSNR/BRUKSNR
- del av 284 / 2 - 109 daa
- 284 / 409 - 4 daa
- 284 / 238 - 26,5 daa
- 284 / 52 - 10,8 daa

TOTALT AREAL 150,3 daa

Arealressurser etter hovedklasser. Landet. Kvadratkilometer. Prosent.

	2024	
	Km²	Prosent
Landet, utenom Svalbard	323 779	100,0
Bebygd område	5 631	1,7
Jordbruksareal	11 222	3,5
Skog	122 445	37,8
Åpen fastmark	116 401	36,0
Åpen myr	17 386	5,4
Bart fjell, grus- og blokkmark	27 610	8,5
Varig snø, is og bre	2 866	0,9
Ferskvann	20 219	6,2

2022

2005

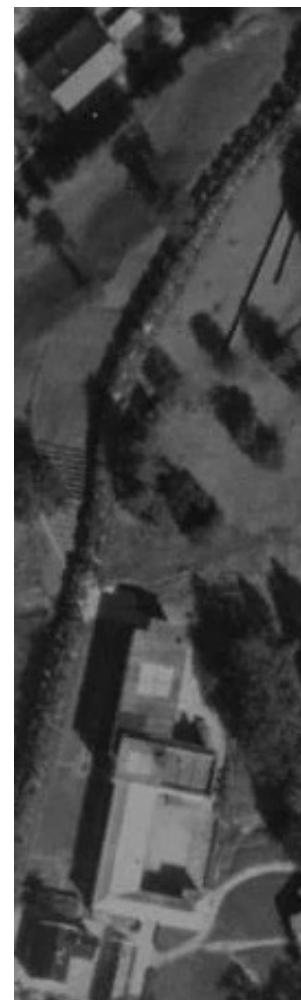
1980

1962

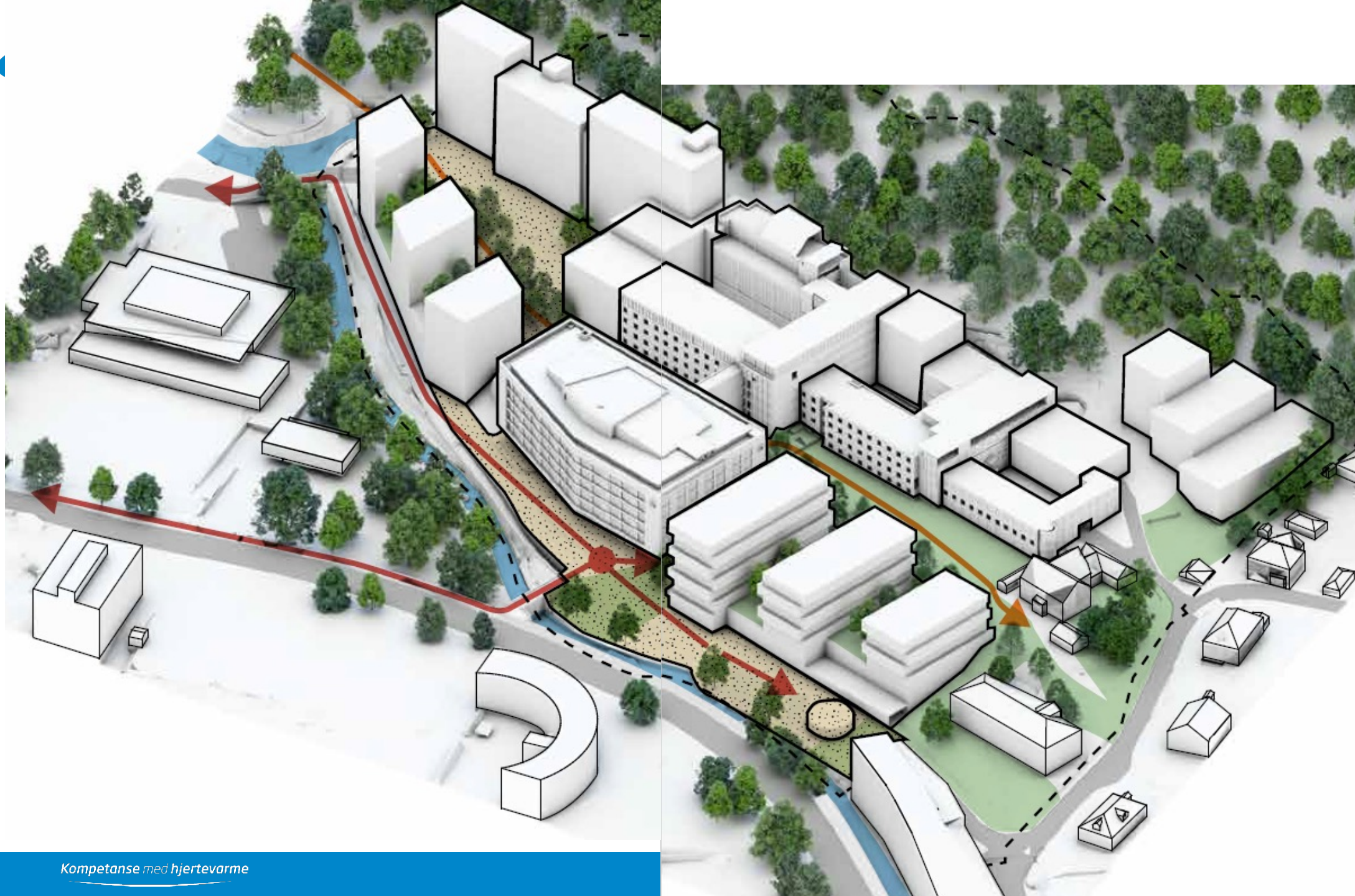

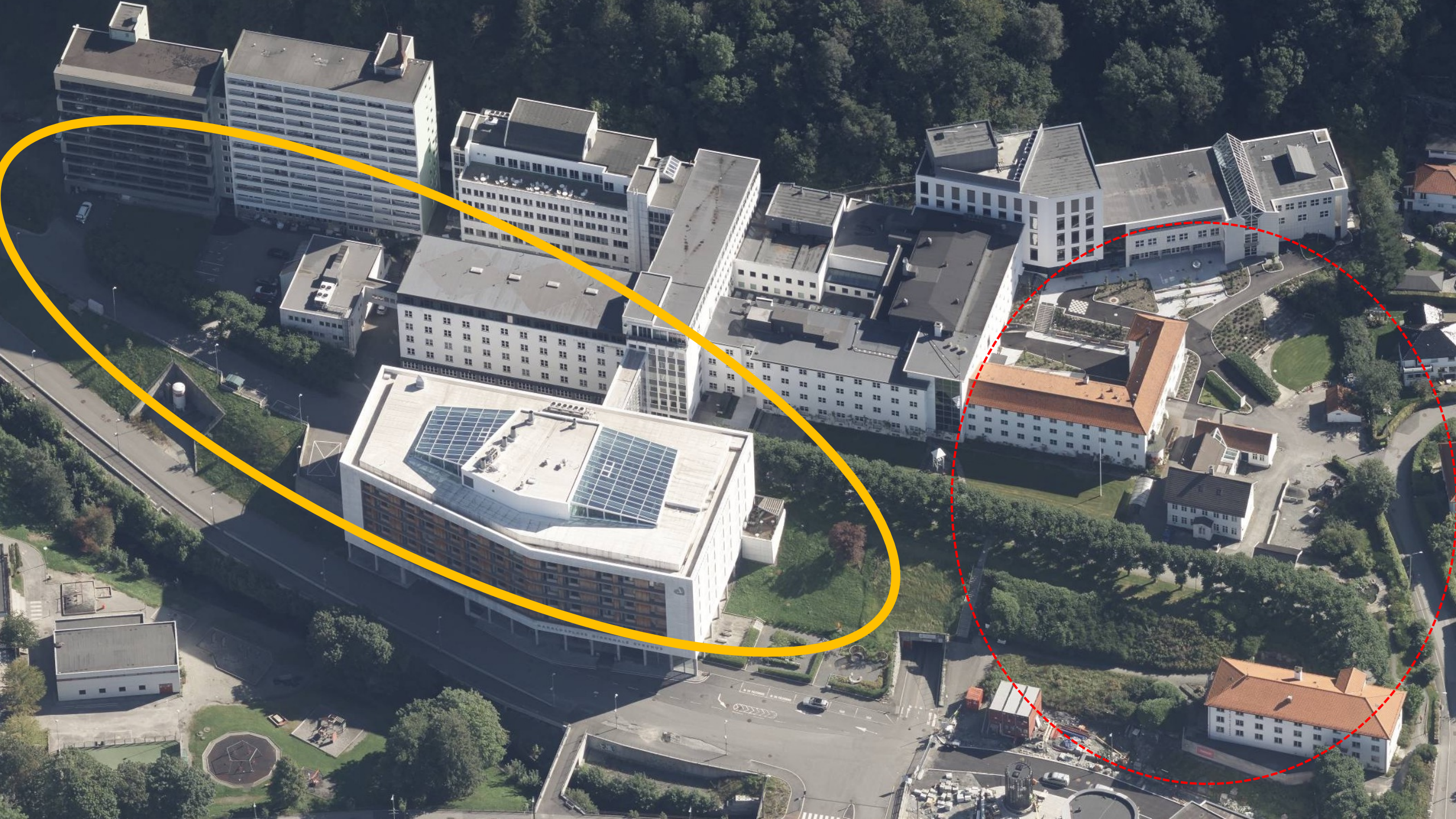
1948

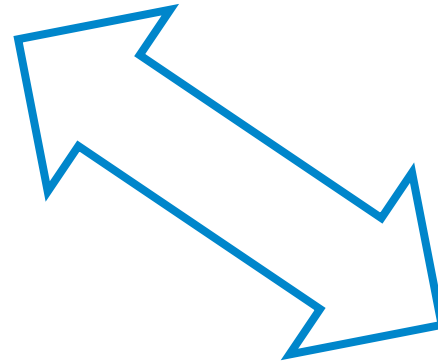

Stedstilpasning

**Kulturminner -
Bevaringsverdig**

Natur/fugl

Støy fra veitrafikk

Eldrebolgen
(permanent tidevannsheving)

Mer info om arrangementene våre:
www.bergen-chamber.no